

PÓKFAUNISZTIKAI VIZSGÁLATOK A SZIGLIGETI KONGÓ-RÉTEN

SZINETÁR CSABA¹ – SZITA ÉVA² – KOVÁCS PÉTER³

¹ NYME, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattan Tanszék,
H–9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4. e-mail: szcsaba.bdtf@gmail.com

² MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, H–1022 Budapest, Herman Ottó út 15,
e-mail: szita.eva @ agrar.mta.hu

³ NYME, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattan Tanszék,
Szombathelyi Arachnológiai Műhely, H–9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.,
e-mail: kovacsp@locart.hu

SZINETÁR, CS., SZITA, É. & KOVÁCS, P.: *Arachnofaunistical studies in the Kongó meadow (Szigliget)*.

Abstract: The Felső-Kongó-meadows are typical wetlands of the Tapolca Basin in the Balaton Upland. This paper includes the spider data collected on the XII th Hungarian Biodiversity Days 06-07.06.2014. During the two days of this event 116 spider species were collected. Among the collected species were some rare and remarkable wetland spiders: *Ero cambridgei* Kulczyński, 1911, *Rugathodes instabilis* (O. P.-Cambridge, 1871), *Theridion hemerobium* Simon, 1914, *Larinia bonneti* Spassky, 1939, *Pirata uliginosus* (Thorell, 1856), *Pulchellodromus ruficapillus* (Simon, 1885).

Keywords: wetland spiders, Balaton Uplands, *Larinia bonneti*, Biodiversity Day

Bevezetés

A felmérési területen a közelmúltban jelentős élőhely-rekonstrukciós tevékenységek zajlottak egy LIFE projekt keretében (LIFE06 NAT/H/000102). A beavatkozások fő célja a kék-perjés területek kiterjedésének növelése, az aranyvessző fertőzöttség visszaszorítása, az üde gyepék és kaszálók, zombékosok, magassásosok állapotjavítása. A terület zoológiai állapotfelmérése, valamint a zoológiai monitoring a gerinces faunára fókuszált (vidra, kisemlősök,

madarak, halak, kétélűek és hüllők), és a vízi makrogerinctelenek kivételével nem érintette a terület gerinctelen faunáját. Többek között ezért is tekinthető kifejezetten szerencsés választásnak, hogy a XII. Magyar Biodiverzitás Napok helyszínéül 2014-ben ezt a területet jelölték ki.

A Biodiverzitás Napokat 2006-tól kezdődően rendezik meg hazánkban, melyek keretében általában két napos intenzív florisztikai és faunisztikai felmérés készül egy előre kijelölt mintegy 1 km²-es körzetben. Kiemelkedően nagy hangsúly helyeződik ezen alkalmakkor a gerinctelen fauna felmérésére. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a rövid felmérési időszak ellenére roppant hatékonyak ezek a kutatónapok a terület faunájának feltárása szempontjából. Az **1. táblázat** áttekintést ad az első 12 alkalom helyszíneiről, valamint az arachnológiai felmérések adatairól.

1. táblázat: A Magyar Biodiverzitás Napok (I-XII.) helyszínei, időpontjai és a pókokra vonatkozó gyűjtési adatai (2006-2014)

Helyszín és időpont	Gyűjtő és adatközlő	Pókok fajszáma	Publikáció
Gyűrűfű, 2006.05.19-21.	Kovács P., Eichardt J. és Szinetár Cs.	73	KOVÁCS et al. 2009
Gyűrűfű, 2007. 06.22-24.	Kovács P. és Szinetár Cs.	76	KOVÁCS et al. 2009
Gyűrűfű, 2008.10.10-12.	Kovács P. és Szinetár Cs.	43	KOVÁCS et al. 2009
Porva, 2008.06.01.	Kovács P.	56	KOVÁCS & SZINETÁR 2010
Drégelypalánk-Ipolyhídvég 2008.06.20-22.	Gallé R.	63	-
Szentbékálló, 2009.06.27-28.	Szinetár Cs. és Kovács P.	93	SZINETÁR & KOVÁCS 2013
Kismákfa, 2010.06.05-06.	Szinetár Cs., Szita É. és Kovács P.	104	KOVÁCS et al. 2011
Bátorliget, 2011.05.27-29.	Szita É.	96	-
Esztergom, 2011.06.10-12.	Szita É.	132	-
Kiskunhalas, 2012. 05.25-27.	Szita É. és Gallé R.	104	-
Bősárkány, 2012. 06.23-24.	Kovács P. és Zalai B.	56	-
Cserkút, 2013. 05.17-19.	Szita É. Kovács P.	95	-
Hegymagas, 2014.06.05-07.	Szinetár Cs., Szita É. és Kovács P.	104	Jelen közlemény

A táblázatból látható hogy eddig öt Biodiverzitás Nap arachnológiai eredményei kerültek publikálásra. A hagyományteremtő és egyúttal példaértékűnek tekinthető gyűrűfűi Magyar Biodiverzitás Napok 1-3. (2006, 2007, 2008) (KOVÁCS et al. 2009), a porvai (KOVÁCS & SZINETÁR 2010), valamint a mostanihoz hasonlóan, a Balaton-felvidéken megszervezett fekete-hegyi (Szentbékálló) (SZINETÁR & KOVÁCS 2013) kutatónapok részletes eredményeit rögzítik a publikációk. A többi esetben egyelőre kéziratok tartalmazzák csak az eredményeket. A 2014-es program helyszínéül választott Kongó-rét szűkebb körzete pókfaunisztikai szempontból korábban gyakorlatilag feltáratlan volt. A vizsgálati területhez legközelebb eső korábban kutatott hely a Szigligeti arborétum, melynek részletes felmérése Loksa Imre nevéhez fűződik

(LOKSA 1978). Mivel a két vizsgálatban eltérő élőhelytípusokról van szó, így az összevetés szakmailag nem indokolt. A mostani felmérés értékelésénél elsősorban azokat a vizsgálatokat érdemes figyelembe venni, melyek a Balaton-felvidék vizes élőhelyeihez kapcsolódtak. Ezeket, valamint a többi, regionális szempontból alapul szolgáló közleményt Veszprém megye pókfajna kutatásának feldolgozásából készült tanulmány tartalmazza (KOVÁCS & SZINETÁR 2014).

Anyag és módszer

A vizsgálati terület a Balaton-felvidék kistájához, ezen belül a Tapolcai-medencéhez tartozik. A kutatási területen az üde gyepek dominálnak. A mélyebb fekvésű területeken zombékosokat és magassásosokat, a magasabb fekvésű részeken kiszáradó képerjés lápréteket és üde kaszálóréteket találunk. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységek következtében erősen visszaszorultak az aranyvesszővel fertőzött területek. A patakok és csatornák partján keskeny nádasokat és magassásosokat találhatunk. A terület aktuális botanikai állapotát a 2014-es Biodiverzitás Napok keretében végzett vizsgálatok alapján ismerjük. BAUER és CSERVENKA (2016) florisztikai és tájtörténeti tanulmánya rámutat, hogy a Felső-kongó területének csaknem egésze volt már szántóföld. A parlageredetű másodlagos gyepek nagyon heterogének. Az élőhelyrekonstrukciós beavatkozások és a rendszeres kaszálások ellenére jelenleg is magas az özőngyom-fertőzöttségük. A fentiekből következően a vizsgált gyepek társulástanilag nem azonosíthatók (BAUER & CSERVENKA 2016).

A konkrét vizsgálati terület lehatárolását a Balaton-felvidéki Nemzeti Park végezte el. A mintavételeket elsősorban a fentiekben említett üde lágyszárú társulásokban végeztük. A füzes területéről az ott üzemeltetett talajcsapdák anyagából, valamint a szegélyben végzett kopogtatásos mintavételekből vannak adataink. Gyűjtési módszerként döntően motoros rovarszívót és fűhálózatot alkalmaztunk. Jelen faunisztikai feldolgozás alapját ez a kétnapos mintavételezés képezte. A tanulmány szerzőin kívül több kutatókolléga is rendelkezésünkre bocsájtotta gyűjtéseiből a pókokat. Így fűhálózásból származó pókokat Kondorossy Elődtől, Podlussány Attilától, Kutasi Csabától és Bauer Mátétól. A talajcsapdás mintavételekből származó pókokat Kutasi Csaba és Farkas Sándor bocsájtotta rendelkezésünkre.

A fajok determinálásához NENTWIG et al. (2016) munkáját használtuk fel. A fajok nevezéktanában a pókok világcatalogusának aktuális verzióját (WORLD SPIDER CATALOG 2016) vettük irányadónak. A pókok korábbi hazai, illetve regionális adataihoz SAMU és SZINETÁR (1999), illetve KOVÁCS és SZINETÁR (2014) munkáját vettük alapul.

Eredmények és megvitatásuk

A két gyűjtőnap során 116 pókfajt sikerült kimutatni a vizsgálati területről. A gyűjtött fajokat a **2. táblázat** tartalmazza. A fajok hazai gyakoriságát és élőhelyük természetességére vonatkozó besorolását, a táblázat kísérő szövegében szereplő értelmezés szerint, valamennyi faj esetében megadtuk. A táblázatban aláhúzással jelöltük azokat a fajokat, melyeket ritkaságuk vagy védettségük miatt külön is tárgyalunk a továbbiakban. A kimutatott fajok közül az alábbi hét esetben nem volt korábbi adat Veszprém megyéből: *Anelosimus vittatus* (C. L. Koch,

1836), *Crustulina sticta* (O. P.-Cambridge, 1861), *Agyneta simplicitarsis* (Simon, 1884), *Syedra gracilis* (Menge, 1869), *Pardosa bifasciata* (C. L. Koch, 1834), *Pirata uliginosus* (Thorell, 1856), *Pulchellochromus ruficapillus* (Simon, 1885). A két utóbbi fajt ritkaságuk folytán külön is jellemezzük.

2. táblázat: A Kongó-rétről kimutatott pókfajok listája

Jelmagyarázat: R: ritka; KGY: közepesen gyakori; GY: gyakori

T: természetes; FT: féltermészetes; B: bolygatott

(BUCHAR & RUZICKA (2002) nyomán hazai viszonyokra alkalmazva)

(A táblázatban aláhúzással jelzett fajok külön tárgyalásra kerülnek a közleményben)

Taxon (család és faj)	A faj hazai gyakorisága	Élőhely természetessége
Pholcidae		
<i>Pholcus opilionides</i> (Schrank, 1781)	GY	T, FT, M
Mimetidae		
<i>Ero aphana</i> (Walckenaer, 1802)	GY(KGY)	T
<i>Ero furcata</i> (Villers, 1789)	GY	T, FT
<u><i>Ero cambridgei</i> Kulczyński, 1911</u>	R	T, FT
Theridiidae		
<i>Anelosimus vittatus</i> (C. L. Koch, 1836)	KGY	T, FT
<i>Asagena phalerata</i> (Panzer, 1801)	GY	T, FT
<i>Crustulina guttata</i> (Wider, 1834)	KGY	T, FT
<u><i>Crustulina sticta</i> (O. P.-Cambridge, 1861)</u>	R	T
<i>Enoplognatha ovata</i> (Clerck 1757)	GY	T, FT, B
<i>Euryopsis flavomaculata</i> (C. L. Koch, 1836)	GY	T, FT
<i>Neottiura suaveolens</i> (Simon, 1879)	KGY	T, FT
<i>Robertus lividus</i> (Blackwall, 1836)	GY	T, FT
<u><i>Rugathodes instabilis</i> (O. P.-Cambridge, 1871)</u>	R	T, FT
<u><i>Theridion hemerobium</i> Simon, 1914</u>	R	T, FT
Linyphiidae		
<i>Agyneta mollis</i> (O. Pickard-Cambridge, 1871)	GY	T, FT
<i>Agyneta rurestris</i> (C. L. Koch, 1836)	GY	T, FT, B
<i>Agyneta simplicitarsis</i> (Simon, 1884)	GY	T, FT
<i>Araeoncus humilis</i> (Blackwall 1841)	GY	T, FT, B
<i>Bathyphantes gracilis</i> (Blackwall, 1841)	GY	T, FT, B
<i>Dicymbium nigrum</i> (Blackwall, 1834)	GY	T, FT, B
<i>Diplostyla concolor</i> (Wider 1834)	GY	T, FT, B
<i>Erigone dentipalpis</i> Blackwall, 1833	GY	T, FT, B

Taxon (család és faj)	A faj hazai gyakorisága	Élőhely természetessége
<i>Gnathonarium dentatum</i> (Wider, 1834)	GY	T, FT
<i>Neriere clathrata</i> (Sundevall, 1830)	GY	T, FT
<i>Oedothorax retusus</i> (Westring, 1851)	KGY	T, FT, B
<i>Pocadicnemis juncea</i> Locket & Millidge, 1953	KGY	T, FT
<i>Syedra gracilis</i> (Menge, 1869)	KGY	T
Tetragnathidae		
<i>Metellina segmentata</i> (Clerck 1757)	GY	T, FT, B
<i>Pachygnatha degeeri</i> (De Geer, 1778)	GY	T, FT, B
<i>Tetragnatha nigrata</i> Lendl, 1886	KGY	T, FT
<i>Tetragnatha extensa</i> (Linnaeus, 1758)	GY	T, FT
Araneidae		
<i>Agalenatea redii</i> (Scopoli, 1763)	GY	T, FT
<i>Araniella opisthographa</i> (Kulczynski 1905)	GY	T, FT
<i>Argiope bruennichi</i> (Scopoli, 1772)	GY	T, FT, B
<i>Cercidia prominens</i> (Westring, 1851)	KGY	T, FT
<i>Cyclosa conica</i> (Pallas 1772)	GY	T, FT
<i>Gibbaranea bituberculata</i> (Walckenaer, 1802)	KGY	T, (FT)
<i>Hypsosinga heri</i> (Hahn, 1831)	GY	T, FT
<i>Hypsosinga sanguinea</i> (C. L. Koch, 1844)	KGY	T, FT
<i>Larinia bonneti</i> Spassky, 1939	R	T
<i>Larinioides folium</i> (Schrank, 1803)	GY	T, FT
<i>Mangora acalypha</i> (Walckenaer 1802)	GY	T, FT, B
<i>Singa hamata</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
<i>Singa nitidula</i> C. L. Koch, 1844	GY	T, FT
Lycosidae		
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT, B
<i>Arctosa leopardus</i> (Sundevall, 1833)	KGY	T, FT
<i>Arctosa lutetiana</i> (Simon, 1876)	KGY	T, FT
<i>Pardosa agrestis</i> (Westring, 1861)	GY	FT, B
<i>Pardosa alacris</i> (C. L. Koch, 1833)	GY	T, FT
<i>Aulonia albimana</i> (Walckenaer, 1805)	GY	T, FT, (B)
<i>Pardosa bifasciata</i> (C. L. Koch, 1834)	KGY	T
<i>Pardosa palustris</i> (C. L. Koch, 1834)	GY	T, FT, B
<i>Pardosa prativaga</i> (L. Koch, 1870)	GY	T, FT, B
<i>Pardosa proxima</i> (C. L. Koch, 1847)	KGY	T, FT()
<i>Pardosa pullata</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT, B

Taxon (család és faj)	A faj hazai gyakorisága	Élőhely természetessége
<i>Pirata piraticus</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
<i>Pirata piscatorius</i> (Clerck, 1757)	KGY	T, FT
<i>Pirata uliginosus</i> (Thorell, 1856)	R	T
<i>Piratula hygrophila</i> (Thorell, 1872)	GY	T, FT
<i>Piratula latitans</i> (Blackwall, 1841)	GY	T, FT
<i>Trochosa ruricola</i> (De Geer, 1778)	GY	T, FT, B
<i>Trochosa terricola</i> Thorell, 1856	GY	T, FT, B
<i>Xerolycosa miniata</i> (C. L. Koch, 1834)	GY	T, FT
Pisauridae		
<i>Pisaura mirabilis</i> (Clerck 1757)	GY	T, FT, B
<i>Dolomedes fimbriatus</i> (Clerck, 1757)	KGY	T, FT
Agelenidae		
<i>Allagelena gracilens</i> (C. L. Koch, 1841)	GY	T, FT, B
Dictynidae		
<i>Argenna patula</i> (Simon, 1874)	R	T
<i>Argenna subnigra</i> (O. Pickard-Cambridge, 1861)	KGY	T, FT
<i>Brigittea latens</i> (Fabricius, 1775) 	KGY	T
<i>Dictyna uncinata</i> Thorell, 1856	KGY	T, FT, B
Miturgidae		
<i>Zora armillata</i> Simon, 1878	KGY	T, FT
<i>Zora spinimana</i> (Sundevall, 1833)	GY	T, FT, B
Anyphaenidae		
<i>Anyphaena accentuata</i> (Walckenaer 1802)	GY	T, FT
Liocranidae		
<i>Agroeca brunnea</i> (Blackwall, 1833)	GY	T, FT
<i>Liocranoeca striata</i> (Kulczyński, 1882)	GY	T, FT
Phrurolithidae		
<i>Phrurolithus festivus</i> (C. L. Koch 1835)	GY	T, FT
Clubionidae		
<i>Clubiona diversa</i> O. Pickard-Cambridge, 1862	KGY	T
<i>Clubiona lutescens</i> Westring, 1851	GY	T, FT, (B)
<i>Clubiona neglecta</i> O. P.-Cambridge, 1862	KGY?	T, FT
<i>Clubiona pallidula</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
<i>Clubiona pseudoneglecta</i> Wunderlich, 1994	GY	T, FT

Taxon (család és faj)	A faj hazai gyakorisága	Élőhely természetessége
Gnaphosidae		
<i>Drassyllus lutetianus</i> (L. Koch, 1866)	KGY	T, FT, B
<i>Drasyllus pusillus</i> (C. L. Koch, 1833)	GY	T, FT, B
<i>Trachyzelotes pedestris</i> (C. L. Koch, 1837)	GY	T, FT, (B)
Sparrassidae		
<i>Micrommata virescens</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
Philodromidae		
<i>Philodromus cespitum</i> (Walckenaer, 1802)	GY	T, FT, B
<i>Philodromus dispar</i> Walckenaer 1826	GY	T, FT
<i>Pulchellodromus ruficapillus</i> (Simon, 1885)	R	T?
<i>Thanatus sabulosus</i> (Menge, 1875)	R	T?
<i>Thanatus striatus</i> C. L. Koch, 1845	KGY	T, FT
<i>Tibellus oblongus</i> (Walckenaer 1802)	GY	T, FT, B
Thomisidae		
<i>Ebrechtella tricuspidata</i> (Fabricius 1775)	GY	T, FT
<i>Heriaeus graminicola</i> (Doleschall, 1852)	KGY	T?
<i>Heriaeus oblongus</i> Simon, 1918	GY	T?
<i>Misumena vatia</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
<i>Ozyptila brevipes</i> (Hahn, 1826)	KGY	T
<i>Oxytropis praticola</i> (C. L. Koch, 1837)	GY	T, FT
<i>Ozyptila simplex</i> (O. P.-Cambridge, 1862)	KGY	T, FT
<i>Ozyptila trux</i> (Blackwall, 1846)	GY	T, FT, B
<i>Runcinia grammica</i> (C. L. Koch, 1837)	KGY	T, FT
<i>Xysticus audax</i> (Schrank, 1803)	KGY	T, FT
<i>Xysticus erraticus</i> (Blackwall, 1834)	GY	T, FT
<i>Xysticus kochi</i> Thorell, 1872	GY	T, FT, B
<i>Xysticus luctator</i> L. Koch, 1870	KGY?	T, FT
Salticidae		
<i>Ballus chalybeius</i> (Walckenaer, 1802)	KGY	T, FT
<i>Euophrys herbigrada</i> (Simon, 1871)	R	T
<i>Evarcha arcuata</i> (Clerck 1757)	GY	T, FT
<i>Evarcha falcata</i> (Clerck, 1757)	GY	T, FT
<i>Evarcha laetabunda</i> (C. L. Koch, 1846)	GY	T
<i>Heliophanus auratus</i> C. L. Koch, 1835	KGY	T, FT
<i>Heliophanus cupreus</i> (Walckenaer, 1802)	GY	T, FT
<i>Heliophanus flavipes</i> (Hahn, 1832)	GY	T

Taxon (család és faj)	A faj hazai gyakorisága	Élőhely természetessége
<i>Marpissa nivoyi</i> (Lucas, 1846)	KGY	T
<i>Myrmarachne formicaria</i> (De Geer, 1778)	GY	T
<i>Phlegra fasciata</i> (Hahn, 1826)	GY	T, FT
<i>Pseudeophrys erratica</i> (Walckenaer, 1826)	KGY	T, FT

Figyelmet érdemlő ritka és védett fajok

Az alábbiakban bemutatásra kerülő fajok kivétel nélkül tipikusan vizes élőhelyekhez kötődő pókok. Viszonylagos ritkaságuk többnyire arra vezethető vissza, hogy az állandó, vagy időszakos vízborítású helyek kutatottsága elsősorban metodikai okok miatt elmarad a tipikusan szárazföldi élőhelyekétől.

***Ero cambridgei* Kulczyński, 1911 – Lápi bütyköspók**

Európában a mediterrán területek kivételével az Urál hegységig fordul elő. Tipikusan vizes élőhelyekhez kötődik. Láp- és mocsárrétek, vízpartok dús növényzete között él. A nedves élőhelyek alapos kutatásai során általában kimutatható. Alacsony egyedszáma a családra jellemző speciális arachnofág életmódjával magyarázható. Veszprém megyéből eddig csak Somlóvásárhely mellől, a Holt-tó láprétről volt adatunk (KOVÁCS & SZINETÁR 2014).

***Crustulina sticta* (O. P.-Cambridge, 1861)**

Holarktikus elterjedésű, elsődlegesen vizes élőhelyekhez kötődő faj. A kisszámú korábbi hazai adata elsősorban azzal magyarázható, hogy a tipikus élőhelyei egyértelműen alulkutatottak voltak. A közelmúltban több projekt keretében is kimutatásra került, minden esetben vizes élőhelyről, vagy annak közvetlen közeléből. A Fertő mellékéről a Balfi-erdőből (SZITA et al. 2002), a Velencei-tó agárdi nádasából (KANCSAL et al. 2010), valamint Györszentivánból egy zombéksásos vizsgálatnál került elő (SZINETÁR et al. 2015). A faj a talajfelszín közelében élhet, erre utal, hogy talajcspáddal, valamint motoros rovarszívóval sikerült eddig gyűjteni. A gyűjtőhelyek ismeretében a jó természetességű, kiegyenlített vízállapotú és fejlett gyepszinttel rendelkező élőhelyek pókja. Korábbi Veszprém megyei adatával nem rendelkezünk.

***Rugathodes instabilis* (O. P.-Cambridge, 1871)**

Palearktikus elterjedésű, élőhely-specialista faj. Szorosan kötődik a vizekhez. Források, patakok, esetleg tavak szegélyében álló dús vegetáció között él. Hazánkban csak a múlt század kilencvenes éveiben került kimutatásra (SZINETÁR 1998). A szűkebb régióból a Tihanyi Külső-tó nádasából (SZINETÁR & KOVÁCS 2013), valamint a Fekete-hegy Monostori-tavának területéről (SZINETÁR & KOVÁCS 2013) volt adatunk. Az eddigi tapasztalatok alapján fűhálózással, illetve motoros rovarszívóval egyaránt sikeresen gyűjthető a víz fölé hajló sűrű növényzetről.

***Theridion hemerobium* Simon, 1914**

Holarktikus elterjedésű, szintén tipikusan vizes élőhelyekhez kötődő ritka törpepók. Az előző fajhoz hasonlóan a Dráva mentén végzett vizsgálatok során került hazánkból először kimutatásra, illetve Veszprém megyéből a Tihanyi Külső-tónál ismertük eddig előfordulását (SZINETÁR & KOVÁCS 2013). A fentiekben már említett velencei-tavi kutatás során egy példány úszó talajcspadás gyűjtésből származott (KANCSAL et al. 2010).

1. ábra: Kis sápadtkeresztespók (*Larinia bonneti* Spassky, 1939)
rejtett életmódú, ritka faj

***Larinia bonneti* Spassky, 1939 – Kis sápadtkeresztespók (1. ábra)**

Palearktikus elterjedésű, rejtett életmódú keresztespók. Közép-Európából, ezen belül a Kárpát-medencéből első alkalommal a Fertő-tó ausztriai oldaláról vált ismertté ez az eredetileg Kaszpi-tenger mellékéről leírt faj (JÄGER 1995). Első hazai említése egy a Szigligeti öbölben végzett kutatáshoz kapcsolódik (SZINETÁR 2000). Eddigi adatai kivétel nélkül állandó vízborítású, sűrű vegetációjú élőhelyekről ismertek. A Balaton-felvidékről egy korábbi adatát ismerjük Balatonyörökről, további előfordulásai a Fertő-tó hazai oldaláról, valamint a Duna-Tisza közének néhány szikes tavaról ismertek (SZINETÁR & EICHARDT 2004). A nagy, illetve csinos sápadtkeresztespók (*Larinia jeskovi*, *L. elegans*) kifejlett példányai a magasabb növényeken, így például nádon, illetve gyékényen szövik hálójukat. Éjszakai vizuális kereséssel sikeresen megtalálhatók. A *L. bonneti* a sűrű magassásosokban, illetve kákafajokon, így például szikikákán (*Bolboschoenus maritimus*) szövi hálóját, legfeljebb fél méter magasságban, így a fűhálózás a leghatékonyabb módszer a gyűjtéséhez. Több kifejlett nőstény példányát fogtuk a vizsgált terület központi részén.

***Pirata uliginosus* (Thorell, 1856)**

Palearktikus elterjedésű, viszonylag ritka, lápi élőhelyeket jelző kalózpók. A Felső-Tisza vidéki lápok felmérésekor került elő első ízben faunaterületünkről (LOKSA 1981), később szintén Loksa gyűjtötte a Kiskunságban (LOKSA 1987), majd Belső-Somogyból (SZINETÁR 1992), valamint az Alpokaljáról, Bajánsenyéről (KOVÁCS et al. 2012) vált még ismertté 1-1 lelőhelyen. Európai adatai főleg a magasabb térszintekről ismertek (400-1200 m) (BUCHAR & RUZICKA 2002). A fentiek alapján magyarországi előfordulásai reliktum jellegűnek tekinthetők.

***Dolomedes fimbriatus* (Clerck, 1757) – Szegélyes vidrapók (2. ábra)**

Palearktikus elterjedésű, hazánkban és számos további európai országban védett faj. Láp- és mocsárrétek, láperdők jellemző és esetenként (egyes években) feltűnően gyakori, nagy testű faja. A vizsgálati terület csatornáin és patakjai mentén, illetve a dús vegetációval rendelkező vízfelszíneken is kifejezetten nagy számban volt megfigyelhető. Fiatal példányai a magas gyepszintben és a füzes lombzatán is gyakoriak.

2. ábra: A szegélyes vidrapóknak (*Dolomedes fimbriatus* (Clerck, 1757)) erős népsége él a területen

***Pulchellodromus ruficapillus* (Simon, 1885)**

Mediterrán elterjedésű, ritka fűrgekarakoló faj. A Kárpát-medencéből JÄGER (1995) gyűjtötte első ízben a Fertő-tó ausztriai oldalán. Elterjedésének továbbra is ez a legészakibb ismert pontja. Magyarország mai területéről eddig három közelmúltbeli adatát ismertük. DÉRI és mtsai (2007) a Bihari-síkon, Földes község közelében nedves kaszálón, SAMU (2007) őszi búzában, KANCSAL és mtsai (2010) a Velencei-tó nádasában gyűjtötték. Egy agrárterületi megkerülést leszámítva valamennyi adat tipikus vizes élőhelyről származik.

Összegzés és természetvédelmi javaslatok

A XII. Magyar Biodiverzitás Napok helyszínének kijelölt Kongó-rét több korábbi Biodiverzitás Nap helyszínéhez képest kisebb élőhelyi heterogenitással rendelkezett. Ennek ellenére a két nap során kimutatott fajszám kifejezetten magasnak mondható. Az eddigi hazai biodiverzitás kutató napok során kimutatott fajszámokat a **1. táblázat** tartalmazza. Ebben láthatjuk, hogy ez a mostani a legmagasabb érték. Ebben a pókok fenológiai állapota szempontjából kifejezetten kedvező időpontválasztás, a nagy összefüggő és a jelenleg jó természetességű üde gyepek, több gyűjtési módszer együttes alkalmazása, a gyűjtők száma, a kedvező időjárási feltételek és a szerencse egyaránt szerepet játszottak.

Az eddigi gyűjtőnapok fogási tapasztalatai alapján, kétnapos mintavételezés eredményeként átlagosan mintegy 80 pókfaj mutatható ki az 1 km²-es területről (**1. táblázat**). A vizsgált élőhelyek pókfaunája a terület említett másodlagossága ellenére jó természetességet mutat. A kimutatott fajok túlnyomó többsége a természetes és természetközeli élőhelyek faja. Kifejezetten kevés a bolygatott, zavart élőhelyekre jellemző faj. Ezt a területen elvégzett élőhely-rekonstrukciós munkák szempontjából érdemes kihangsúlyozni. Kiemelendő, hogy a terület vízfolyásainak közelében több ritka élőhely-specialista fajt is sikerült kimutatni. Javasolható, hogy a terület kezelése során a parti vegetáció (különösen akkor, ha az özöngyomoktól mentes) kapjon kíméletet. Kaszálása soha ne történjen egyszerre, mindig legyenek menedékei az árnyékigényes, illetve gazdag vegetáció szerkezetet igénylő fajoknak. Lehetőség szerint a nagy összefüggő kaszált gyepek esetében is több kaszálási időszakot jelöljenek ki.

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetüket fejezik ki elsőként Kovács Tibornak a Magyar Biodiverzitás Napok főszervezőjének. Köszönetünket fejezzük ki az alábbi kutatótársainknak a gyűjtésekben való közreműködésért: Kondorossy Előd, Podlussány Attila, Kutasi Csaba, Farkas Sándor és Bauer Máté. Köszönjük a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságának körültekintő segítségét a vizsgálatok feltételeinek megteremtésében.

Irodalom

- BAUER, N. & CSERVENKA, J. (2016): A szigligeti Alsó- és Felső-Kongó flórája és tájtörténete. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* 33: 35–48.
- BUCHAR, J. & RŮŽIČKA, V. (2002): *Catalogue of spiders of the Czech Republic*. – Peres Publishers, Praha, 349 pp.
- DÉRI, E., HORVÁTH, R., LENGYEL, SZ., NAGY, A. & VARGA, Z. (2007): Zoológiai kutatások a gépi kaszálás hatásának vizsgálatára hat magyarországi tájegységben. – *Állattani Közlemények* 92: 59-70.
- JÄGER, P. (1995): *Spinnenaufsammlungen aus Ostösterreich mit vier Ernstnachweisen für Österreich*. – *Arachnologische Mitteilungen* 9: 12-25.
- KANCAL, B., SZINETÁR, CS., BOGNÁR, V. & DOROTTYA, A. (2010): Data to the spider fauna (Araneae) of Lake Velence. – *Natura Somogyiensis* 17: 133-140.
- KOVÁCS, P., SZINETÁR, CS. & EICHARDT, J. (2009): Az I. Magyar Biodiverzitás Napok (Gyűrűfű 2006-2008) arachnológiai eredményei (Araneae). – *Natura Somogyiensis* 13: 43-52.
- KOVÁCS, P. & SZINETÁR, CS. (2010): A Magyar Biodiverzitás Napok (Porva, 2008) arachnológiai eredményei (Araneae). – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* 27: 43-48.
- KOVÁCS, P. & SZINETÁR, CS. (2014): Veszprém megye pókfaunája. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* 31: 73-107.
- KOVÁCS, P., SZINETÁR, CS. & SZŰTS, T. (2012): A Nyugat-magyarországi peremvidék (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék) pókfaunája. – *A Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ Tudományos Közleményei, Természettudományok* 14: 165-229.
- KOVÁCS, P., SZITA, É., & SZINETÁR, CS. (2011): A 6. Magyar Biodiverzitás Nap előzetes arachnológiai eredményei (Nagymákfa 2010. június 5-6.). – VI. Euroregionális Természettudományi Konferencia, Szombathely, 2011.01.25-27. Előadások kivonata pp. 23-24.

- LOKSA, I. (1978): Adatok a Szigligeti Arborétum talajon élő kaszáspókjainak és pókjainak ismeretéhez – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **13**: 113-117.
- LOKSA, I. (1981): Die Bodenspinnen zweier Torfmoore im Oberen Theiss-Gebiet Ungarns. – *Opuscula Zoologica* **17-18**: 91-106.
- LOKSA, I. (1987): The spider fauna of the Kiskunság National Park. – In: MAHUNKA, S. (ed.) *The Fauna of the Kiskunság National Park 2*. Budapest, Akadémiai Kiadó. pp. 335-342.
- NENTWIG, W., BLICK, T., GLOOR, D., HÁNGGI, A. & KROPF, C. (2016): Spiders of Europe. – Version 08.2016. online at <http://www.araneae.unideb.ch>
- SAMU, F. (2007): Pókok szünbiológiai kutatása az ember által befolyásolt tájban. – Akadémiai doktori értekezés. Kézirat 159 pp.
- SAMU, F. & SZINETÁR, CS. (1999): Bibliographic check list of the Hungarian spider fauna. – *Bulletin of the British Arachnological Society* **11**: 161-184.
- SZINETÁR, CS. (1992): A Boronkai-melléki Tájvédelmi Körzet pókfaunája. – *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* **7**: 331-345.
- SZINETÁR, CS. (1998): A Dráva mente pókfauna (Araneae) kutatásának faunisztikai eredményei. – *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* **9**: 97-110.
- SZINETÁR, CS. (2000): Data on the biology of *Larinia jeskovi* Marusik, 1986 (Araneae: Araneidea) from the reed belts of Lake Balaton. – *Ekológia (Bratislava)* **19**: 105-110.
- SZINETÁR, CS. & EICHARDT, J. (2004): *Larinia* species (Araneidae, Araneae) in Hungary. Morphology, phenology and habitats of *Larinia jeskovi* Marusik, 1986, *Larinia elegans* Spassky, 1939, and *Larinia bonneti* Spassky, 1939. – In: SAMU, F. & SZINETÁR, CS. (eds.) *European Arachnology 2002*. Plant Protection Institute & Berzsenyi College, Budapest, pp. 179–186.
- SZINETÁR CS. & KOVÁCS P. (2013): Pókfaunisztikai vizsgálatok a Szentbékállai Fekete-hegyen. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyensis* **29**: 65-72.
- SZINETÁR, CS., KOVÁCS, P. & EICHARDT, J. (2015): A kislépföldi meszes homokpuszta katonai használatú gyepterületeinek pókfaunája. – *Pécsi Tudományegyetem Közleményei* **19**: 237-260.
- SZITA, É., SZINETÁR, CS & SZÜTS, T. (2002): Faunistical investigation on the spider fauna (*Araneae*) of the Fertő-Hanság National Park. – *Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest*. pp. 231-244.
- WORLD SPIDER CATALOG (2016): World Spider Catalog. – Natural History Museum Bern, online at <http://wsc.nmbe.ch>, version 16.

Received August 08, 2016

Accepted September 20, 2016